

Návrh na pripomienkovanie

OBEC IHĽANY

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB 2017-2022

OBSAH

ÚVOD	3
TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ KOMUNITNÉHO PLÁNOVANIA	4
ČO JE KOMUNITNÉ PLÁNOVANIE	4
ÚČASTNÍCI KOMUNITNÉHO PLÁNOVANIA	4
VÝHODY, PRINCÍPY A PODSTATA KOMUNITNÉHO PLÁNOVANIA	4
PRÁVNY RÁMEC POSKYTOVANIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	5
KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	6
NÁRODNÉ PRIORITY ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB 2015 -2020	7
DEMOGRAFICKÁ A SOCIÁLNA ANALÝZA	8
POČET OBYVATEĽOV A POHYB OBYVATEĽSTVA	8
ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽOV PODĽA POHLAVIA A VEKU	12
KONFESIONÁLNA A NÁRODNOSTNÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA.....	13
NEZAMESTNANOSŤ	13
ŠKOLSTVO A ZDRAVOTNÍCTVO	16
SOCIÁLNE SLUŽBY V OBCI	17
VEREJNÍ POSKYTOVATELIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	17
NEVEREJNÍ POSKYTOVATELIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB.....	19
POŽIADAVKY PRIJÍMATEĽOV SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	19
STRATÉGIA ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	20
CIELE A OPATRENIA	20
IMPLEMENTÁCIA KOMUNITNÉHO PLÁNU	23
HARMONOGRAM REALIZÁCIE OPATRENÍ.....	23
REALIZAČNÉ PODMIENKY.....	25
MONITORING PLNENIA A SPÔSOB VYHODNOCOVANIA KOMUNITNÉHO PLÁNU.....	25
ZÁVER	26
PRÍLOHY	27
ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV	27
ZOZNAM SKRATIEK.....	27
ZOZNAM TABULIEK A GRAFOV	27

ÚVOD

Oblasť sociálnej politiky významne ovplyvnil proces decentralizácie a reformy verejnej správy, čo sa prejavilo prechodom rozsiahlych kompetencií na miestnu samosprávu. Mestá a obce sa tak stali významným realizátorom sociálnej politiky a od miestnej samosprávy v súčasnosti vo veľkej miere závisí rozsah, podmienky a v neposlednom rade kvalita poskytovaných sociálnych služieb. Sociálne služby sú teda súčasťou verejných politík, v ktorých sa jednoznačne presadzuje ľudskoprávny rozmer a orientácia na potreby a preferencie ich prijímateľov.

Komunitný plán sociálnych služieb je vypracovaný v súlade s požiadavkami zákona o sociálnych službách a tiež s ohľadom na národné priority rozvoja sociálnych služieb, berúc do úvahy miestne podmienky, potreby a špecifiká. Jeho základnou ideou je komunitný rozvoj, skvalitnenie a humanizácia poskytovaných sociálnych služieb, resp. doplnenie chýbajúcich sociálnych služieb na základe požiadaviek a záujmu občanov obce.

Komunitný plán sociálnych služieb obce Ihľany na roky 2017 – 2022 bol schválený obecným zastupiteľstvom dňa uznesením č.

TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ KOMUNITNÉHO PLÁNOVANIA

Čo je komunitné plánovanie

Komunitné plánovanie sociálnych služieb možno považovať za metódu, prostredníctvom ktorej je možné plánovať sociálne služby tak, aby zodpovedali potrebám jednotlivých skupín občanov a zároveň boli v súlade s miestnymi špecifikami. Ide o otvorený proces, cieľom ktorého je:

- napĺňanie potrieb občanov odkázaných na jednotlivé formy sociálnej pomoci,
- zabezpečovanie zdrojov (finančných a personálnych) na jednotlivé formy sociálnej pomoci,
- hľadanie optimálnych riešení, ktoré najlepšie zodpovedajú miestnym podmienkam a potrebám ľudí,
- zvýšenie kvality poskytovaných sociálnych služieb.

Účastníci komunitného plánovania

Účastníkmi komunitného plánovania sú:

- **Zadávatelia sociálnych služieb** - subjekty, ktorým zabezpečovanie sociálnych služieb na príslušnom území vyplýva zo zákona. Sociálne služby zriaďujú, prípadne zadávajú iným subjektom, financujú ich a organizujú. Na Slovensku sú to obce, mestá a samosprávne kraje.
- **Poskytovatelia sociálnych služieb** - subjekty, ktoré služby poskytujú a ponúkajú, bez ohľadu na ich právnu subjektivitu. Poskytovateľ sociálnej služby je za podmienok ustanovených zákonom obec, právnická osoba zriadená alebo založená obcou alebo samosprávnym krajom – „verejný poskytovateľ sociálnej služby“ alebo ďalšia právnická osoba a fyzická osoba – „neverejný poskytovateľ sociálnej služby“.
- **Prijímatelia sociálnych služieb** – sú fyzické osoby, užívatelia sociálnych služieb, ktorí sa ocitli v nepriaznivej životnej situácii. Tá môže spôsobovať ohrozenie sociálnym vylúčením, obmedzenie schopnosti začleniť sa do spoločnosti a samostatne riešiť svoje problémy. Do nepriaznivej životnej situácie sa pritom jednotlivec môže dostať z rôznych dôvodov – v dôsledku vysokého veku, nepriaznivého zdravotného stavu, krízových životných situácií, spôsobu života, trestnej činnosti a pod. Zapojením prijímateľov sociálnych služieb do komunitného plánovania sa získavajú informácie o ich potrebách, na ktoré treba reagovať a o súčasnej kvalite a dostupnosti poskytovaných sociálnych služieb.

Do procesu komunitného plánovania sa môže zapojiť aj široká **verejnost**. Občania majú možnosť do určitej miery podieľať sa a ovplyvňovať rozvoj sociálnych služieb. Proces komunitného plánovania je založený na demokratických princípoch, umožňuje zapájať sa do diania v obci a vyjadriť tak názor na danú problematiku.

Cieľom komunitného plánovania sociálnych služieb je pripraviť strategický dokument, ktorý za účasti zadávateľov, poskytovateľov a prijímateľov sociálnych služieb a verejnosti umožní v strednodobom časovom horizonte efektívnejšie rozvíjať sociálne služby.

Výhody, princípy a podstata komunitného plánovania

Hlavnou výhodou komunitného plánovania je skutočnosť, že sú doňho zapájaní všetci účastníci systému sociálnych služieb (zadávatelia, poskytovatelia, prijímatelia). To nielenže napomáha zvyšovať kvalitu plánovania a poskytovania sociálnych služieb, ale taktiež výrazne posilňuje princípy zastupiteľskej demokracie, a to nielen v procese plánovania, ale aj v rozhodovacom procese, prípadne v spôsobe ich zabezpečovania. Komunitný plán sociálnych služieb ako výsledok komunitného plánovania zabezpečuje, aby sociálne služby zodpovedali miestnym potrebám a reagovali na miestne špecifiká.

Najdôležitejšie **princípy** komunitného plánovania sú:

- *princíp triády*, predstavujúci spoluprácu zadávateľov, poskytovateľov a prijímateľov sociálnych služieb a rovnako princíp dohody, ktorý je charakterizovaný výsledným plánom,
- *princíp rovnosti*, ktorý zaručuje každému právo zaujímať sa o veci verejné; každý občan má právo slobodne sa vyjadriť a zároveň nikto nesmie byť vylúčený a diskriminovaný,
- *princíp skutočných potrieb*, čo charakterizuje analýza popisujúca stav služieb,
- *princíp kompetencie účastníkov*, ktorý kladie dôraz na profesionalitu a zodpovednosť.

Podstatou komunitného plánovania je teda zapájanie všetkých, ktorých sa sociálne služby týkajú alebo sa ich v budúcnosti týkať môžu, do otvoreného dialógu o podobe sociálnych služieb. Základným pilierom plánovania je zisťovanie potrieb, zdrojov a hľadanie najlepších riešení. Zásadný význam v procese plánovania má preto poznanie záujmu všetkých zúčastnených strán (zadávateľov, poskytovateľov a prijímateľov sociálnej pomoci) a verejnosti, ich vzájomné prepojenie a spolupráca.

Právny rámec poskytovania sociálnych služieb

Sociálne služby sa poskytujú v súlade so **zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách** a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o sociálnych službách), ktorý upravuje podmienky, postupy a formy poskytovania sociálnych služieb ako aj povinnosti poskytovateľov. Jeho cieľom je podporovať sociálne začlenenie občanov a uspokojovať sociálne potreby ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii.

Za nepriaznivú sociálnu situáciu sa považuje ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzením jej schopnosti spoločensky sa začleniť a samostatne riešiť svoje problémy z dôvodu, že:

- osoba nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb pre svoje životné návyky, spôsob života, závislosť od návykových látok,
- je ohrozený jej vývoj v dôsledku jej zdravotného postihnutia, ak ide o dieťa do 7 rokov veku,
- osoba je ťažko zdravotne postihnutá alebo má nepriaznivý zdravotný stav,
- osoba dovŕšila vek potrebný na nárok na starobný dôchodok,
- osoba vykonáva opatrovanie fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím,
- osoba je ohrozená správaním iných fyzických osôb alebo sa stala obeťou správania iných fyzických osôb,
- osoba zotrúva v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačnej reprodukovanej chudoby.

Sociálne služby podľa tohto zákona sa poskytujú prostredníctvom odborných, obslužných a ďalších činností, ktoré je poskytovateľ povinný poskytnúť alebo zabezpečiť v prípade, že tieto činnosti sú taxatívne vymedzené. Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do niekoľkých skupín, v závislosti od povahy a nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené:

- **sociálne služby krízovej intervencie** (terénna sociálna služba krízovej intervencie; poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach – nocľaháreň, útulok, domov na polceste, nízkoprahové denné centrum, integračné centrum, komunitné centrum, zariadenie núdzového bývania; nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu),
- **sociálne služby na podporu rodiny s deťmi** (pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladovania rodinného života a pracovného života, poskytovanie sociálnej služby v zariadení dočasnej starostlivosti o deti, služba včasnej intervencie),
- **sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku** (zariadenie podporovaného bývania, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, rehabilitačné stredisko, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, domáca opatrovateľská služba, prepravná služba, sprievodcovská a predčitateľská služba, tľmočnícka služba, sprostredkovanie tľmočnickej služby, sprostredkovanie osobnej asistencie, požičiavanie pomôcok),

- **sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií** (monitorovanie a signalizácia potreby pomoci, krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií),
- **podporné služby** (odľahčovacia služba, pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností, denné centrum, podpora samostatného bývania, jedáleň, práčovňa, stredisko osobnej hygieny).

Zákon o sociálnych službách v § 80 taxatívne upravuje pôsobnosť obce pri poskytovaní sociálnych služieb. Okrem koncepcnej, rozhodovacej, posudkovej, poradenskej, kontrolnej, registračnej, evidenčnej, štatistickej, finančnej činnosti a terénnej sociálnej práce je v pôsobnosti obce poskytovať, prípadne zabezpečovať rôzne druhy sociálnych služieb a zriaďovať a zakladať zariadenia.

Do pôsobnosti obce patria tieto druhy sociálnych služieb:

- nocľaháreň,
- nízkoprahové denné centrum,
- nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu,
- zariadenie pre seniorov,
- zariadenie opatrovateľskej služby,
- denný stacionár,
- opatrovateľská služba,
- prepravná služba,
- odľahčovacia služba,
- pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa.

Obec môže zriaďovať aj iné zariadenia a poskytovať alebo zabezpečovať aj iné druhy sociálnej služby, príp. môže sociálne služby účelne a vhodne spájať.

Zákon o sociálnych službách zaručuje právo fyzickej osoby na poskytnutie sociálnej služby alebo zabezpečenie jej poskytnutia a právo výberu poskytovateľa, za splnenia podmienok ustanovených týmto zákonom a ďalšie práva pri poskytovaní sociálnych služieb.

Poskytovateľmi sociálnych služieb sú v súlade so zákonom obce, právnické osoby zriadené alebo založené obcou alebo samosprávnym krajom (verejní poskytovatelia sociálnych služieb) a iné právnické alebo fyzické osoby (neverejní poskytovatelia sociálnych služieb). Sociálne služby môže poskytovať len poskytovateľ zapísaný do registra poskytovateľov sociálnych služieb.

V zákone o sociálnych službách sú podrobne upravené povinnosti poskytovateľa sociálnej služby. Ide napríklad o povinnosť poskytovateľa sociálnych služieb vypracovať a dodržiavať procedurálne, personálne a prevádzkové podmienky poskytovania sociálnej služby (tzv. štandardy kvality). Poskytovateľ je povinný napríklad vypracovať individuálny rozvojový plán klienta, dodržiavať maximálny počet klientov na jedného zamestnanca a za účelom zvýšenia profesionality práce vypracovať a uskutočňovať program supervízie.

Komunitný plán sociálnych služieb

Komunitný plán sociálnych služieb (KPSS) je strategický dokument, ktorý analyzuje stav poskytovaných sociálnych služieb na území obce, hodnotí potreby a požiadavky jej obyvateľov a navrhuje budúci rozvoj v oblasti sociálnych služieb na stanovené obdobie. Dokument je reálnym výstupom komunitného plánovania sociálnych služieb a výsledkom dohody medzi zadávateľmi, poskytovateľmi a prijímateľmi sociálnych služieb. Poukazuje na potreby v danej komunite, pričom poskytuje aj možnosti finančného, personálneho, prevádzkového a organizačného zabezpečenia v oblasti poskytovania sociálnych služieb v danej komunite.

Najdôležitejšie **ciele komunitného plánu** sú:

- zistiť potreby a požiadavky prijímateľov sociálnych služieb,
- zistiť plány a predstavy poskytovateľov sociálnych služieb,
- koordinovať ponuku a dopyt v sociálnych službách,
- vytvoriť kompromis medzi predstavami, požiadavkami, možnosťami a dostupnými zdrojmi,
- zvýšiť kvalitu poskytovaných sociálnych služieb,
- stanoviť priority pre budúci rozvoj sociálnych služieb.

Národné priority rozvoja sociálnych služieb 2015 -2020

Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020 reagujú na aktuálne výzvy sociálnej pomoci občanom, ku ktorým patrí predovšetkým rozvoj rôznorodých služieb starostlivosti na komunitnej úrovni, vrátane potreby modernizácie sociálnych služieb. Potvrďuje sa nimi zároveň hlavné poslanie sociálnych služieb, ktorým je podpora začleňovania ľudí do spoločnosti, sociálna súdržnosť, smerovanie k službám poskytovaným na komunitnej úrovni a rozvinutie ich potenciálu v oblasti zamestnanosti a zamestnatelnosti. Reflektujú na aktuálnu situáciu poskytovania sociálnych služieb v Slovenskej republike, predovšetkým na nedostatok kapacity sociálnych služieb poskytovaných v prirodzenom (domácom a komunitnom) prostredí občanov, potrebu zabezpečenia udržateľnosti financovania sociálnych služieb a rozvoja ich kvality.

Slovenská republika si v oblasti sociálnych služieb na roky 2015 - 2020 zadefinovala nasledovné **priority**:

- ✓ zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb v súlade s potrebami komunity,
- ✓ podporiť prechod prijímateľov sociálnych služieb z inštitucionálnej starostlivosti na komunitnú starostlivosť,
- ✓ podporiť rozvoj sociálnych služieb dostupných pre osoby zotrvalé v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby,
- ✓ zvyšovať kvalitu poskytovaných sociálnych služieb.

DEMOGRAFICKÁ A SOCIÁLNA ANALÝZA

Sociálne služby predstavujú jednu z foriem sociálnej pomoci pre ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii a sú alebo v budúcnosti môžu byť pre mnohých dôležitou oporou sociálneho začlenenia občanov a uspokojovania sociálnych potrieb. Dostupnosť sociálnych služieb (či už z hľadiska geografického alebo z hľadiska ich variability) do značnej miery závisí od rôznorodosti ich poskytovateľov, a preto je veľmi dôležité pri ich plánovaní vychádzať najmä z porovnania existujúcej ponuky sociálnych služieb so zistenými potrebami prijímateľov. Pre správne určenie potrieb poskytovania sociálnych služieb je tak potrebné poznať sociálne a demografické východiská.

Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka zobrazuje základné parametre stavu a pohybu obyvateľstva obce Ihľany za posledných 10 rokov. Počet obyvateľov sa v tomto období zvýšil o 126 (z 1381 v roku 2007 na 1507 v roku 2016). Viac ako dve tretiny obyvateľov obce (68,0 %) tvorí autochtónne obyvateľstvo (podľa výsledkov SODB 2011).

Tabuľka 1: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva

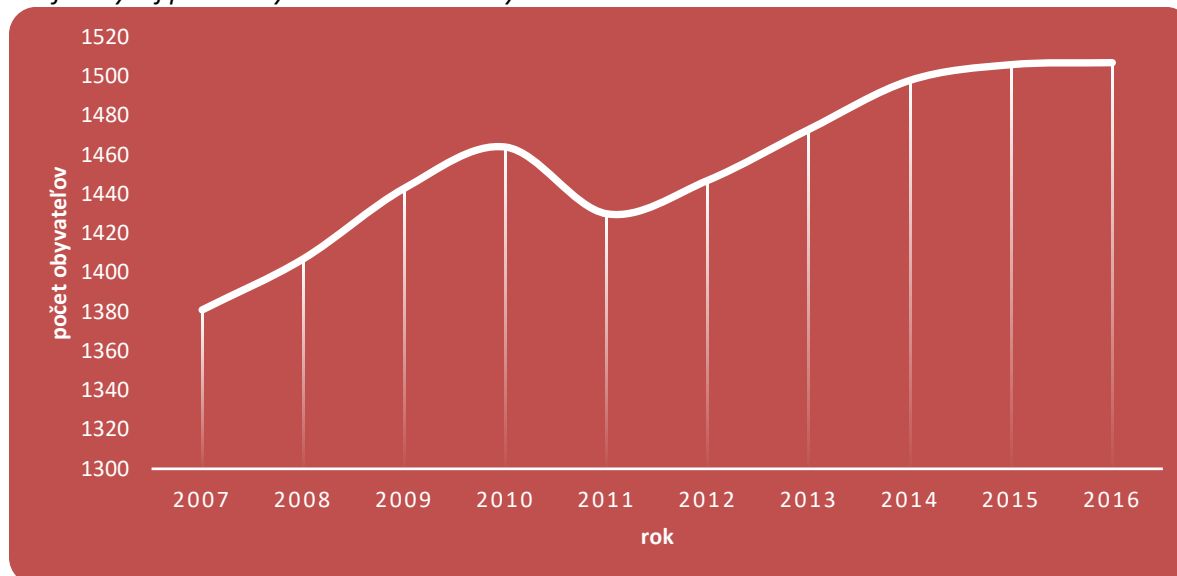
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet obyvateľov (k 31.12.)	1381	1407	1443	1464	1430	1447	1473	1498	1506	1507
Živonarodení	23	34	37	35	23	20	30	25	18	23
Zomrelí	13	10	11	13	12	7	7	8	14	10
Bilancia prirodzeného pohybu	10	24	26	22	11	13	23	17	4	13
Pristáňovaní	8	14	13	9	7	20	16	12	11	7
Vystáňovaní	6	12	3	10	17	16	13	4	7	14
Migračné saldo	2	2	10	-1	-10	4	3	8	4	-7
Bilancia celkového pohybu	12	26	36	21	1	17	26	25	8	6
Hr.m. živorodenosti (‰)	16,7	24,2	25,6	23,9	16,1	13,8	20,4	16,7	12,0	15,3
Hr.m. úmrtnosti (‰)	9,4	7,1	7,6	8,9	8,4	4,8	4,8	5,3	9,3	6,6
Hr.m. prirodzeného prírastku (‰)	7,2	17,1	18,0	15,0	7,7	9,0	15,6	11,3	2,7	8,6
Hr.m. imigrácie (‰)	5,8	10,0	9,0	6,1	4,9	13,8	10,9	8,0	7,3	4,6
Hr.m. emigrácie (‰)	4,3	8,5	2,1	6,8	11,9	11,1	8,8	2,7	4,6	9,3
Hr.m. migračného salda (‰)	1,4	1,4	6,9	-0,7	-7,0	2,8	2,0	5,3	2,7	-4,6
Hr.m. celkového prírastku (‰)	8,7	18,5	24,9	14,3	0,7	11,7	17,7	16,7	5,3	4,0

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, obecný úrad, vlastné prepočty

Počet obyvateľov v obci v posledných 10 rokoch pomerne výrazne rastie (aj keď v ostatných 2 rokoch badať spomalenie rastu). Na konci roku 2016 bol oproti roku 2007 o 91 ‰ vyšší.

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Ihľany

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, obecný úrad, vlastné spracovanie

Úroveň natality za posledných 10 rokov mala pomerne nevyrovnaný, avšak veľmi vysoký priebeh, keď sa pohybovala v rozmedzí od 12,0 ‰ (18 živonarodených v roku 2015) po 25,6 ‰ (37 živonarodených v roku 2009). Priemerná hodnota tohto ukazovateľa za celé hodnotené obdobie, teda za posledných 10 rokov, bola veľmi priaznivá – 18,5 ‰ (v priemere 27 živonarodených osôb ročne). Pre porovnanie, v okrese Kežmarok sa hr. m. živorodenosti pohybuje na úrovni cca 15 ‰ (pričom kežmarský okres v tomto ukazovateli patrí medzi najlepšie okresy na Slovensku), v Prešovskom kraji 11,5 ‰ a v Slovenskej republike na úrovni cca 10 ‰.

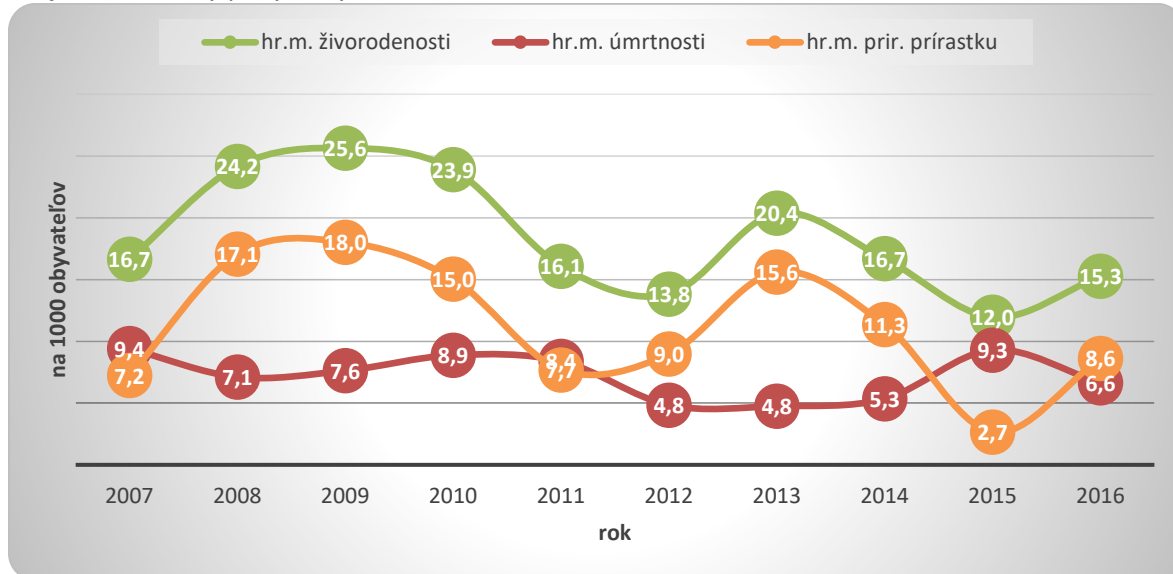
Medziročný vývoj počtu zomrelých mal, na druhej strane, oveľa vyrovnanejší priebeh, pričom tento ukazovateľ dosahoval rádovo nižšie hodnoty. Najmenej zomrelých za posledných 10 rokov bolo v rokoch 2012 a 2013 (zhodne po 7 osôb), najviac v roku 2015 (14 zomrelých osôb). Úroveň mortality sa pohybovala v rozmedzí od 4,8 po 9,4 ‰, pričom priemer za posledných 10 hodnotených rokov bol v Ihľanoch 7,2 ‰. V obci teda môžeme pozorovať približne rovnakú (v celoslovenskom porovnaní pomerne priaznivú) mieru úmrtnosti akú má okres Kežmarok (7 ‰) a zároveň nižšiu ako má Prešovský kraj (8 ‰) a Slovenská republika (cca 9,5 ‰).

Pozitívne hodnoty hrubej miery živorodenosti s pozitívnymi hodnotami hrubej miery úmrtnosti sa odzrkadľujú v bilancii prirodzeného pohybu obyvateľstva Ihľan. Obec bola počas celého hodnoteného obdobia populačne zisková. Najmenej priaznivý za posledných 10 rokov bol rok 2015 (prirodzený prírastok +4 obyvatelia), najviac priaznivý bol rok 2009 (+26 obyvateľov). Hrubá miera prirodzeného prírastku sa v posledných 10 rokoch pohybovala v rozmedzí od 2,7 ‰ v spomínanom roku 2015 po 18,0 ‰ v roku 2009.

Z dôvodu kombinácie vysokej natality na jednej strane a nízkej mortality na strane druhej, bola reprodukcia obyvateľstva za posledných 10 rokov vysoko efektívna a prirodzenými populačnými procesmi tak v obci dochádzalo k prírastku obyvateľov. Za dominantné faktory, ovplyvňujúce prirodzený pohyb obyvateľstva obce, možno považovať predovšetkým národnostnú a vekovú štruktúru jej obyvateľov.

Graf 2: Prirodený pohyb obyvateľstva v rokoch 2007-2016

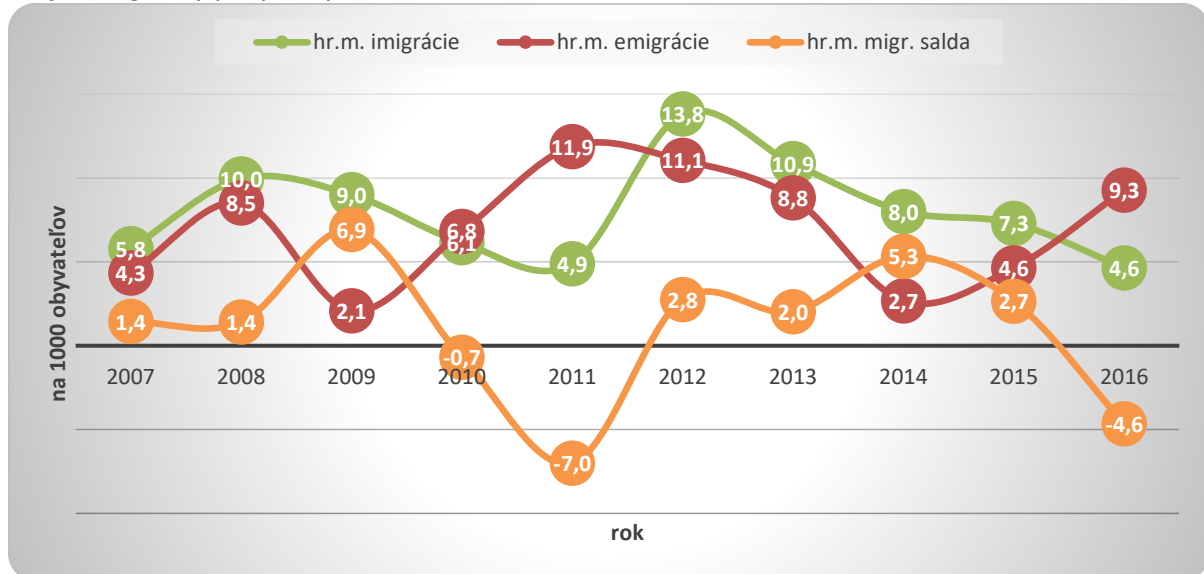
Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, obecný úrad, vlastné spracovanie

Kým vývoj prirodzeného pohybu je v obci vysoko pozitívny, vývoj z hľadiska migračného pohybu je síce tiež pozitívny, ale už len mierne. Hrubá miera imigrácie sa v obci za posledných 10 rokov pohybovala v priemere na úrovni 8,0 ‰ (priemerne sa ročne prisťahovalo cca 11,7 osoby), pričom kolísala v rozpätí od 4,6 (2016) po 13,8 ‰ (2012). Hrubá miera emigrácie v hodnotenom období dosahovala rovnako nevyrovnané hodnoty, pričom jej priemerná úroveň bola 7,0 ‰ (10,2 odšťahovaných osôb ročne). Hrubá miera emigrácie sa pohybovala v rozmedzí od 2,1 ‰ v roku 2009, kedy bola najnižšia, po 11,9 ‰ v roku 2011, kedy bola najvyššia.

Výsledkom uvedených procesov bol mimoriadne kolísavý priebeh migračného salda, pohybujúceho sa v rozmedzí od -10 osôb v roku 2011 (migračný úbytok na úrovni -7,0 ‰) po +10 osôb v roku 2009 (migračný prírastok na úrovni 6,9 ‰). Celkovo sa za posledných 10 rokov migračným pohybom zvýšil počet obyvateľov obce o 15. Vo vývoji migračného pohybu obyvateľstva nemožno identifikovať žiaden súvislejší trend, hodnoty sú v medziročnom porovnaní veľmi variabilné. Možno však konštatovať, že za posledných 10 rokov migračným pohybom počet obyvateľov mierne vzrástol. Dominantnými faktormi ovplyvňujúcimi migračný pohyb obyvateľov Ihľan sú ponuka pracovných príležitostí a možnosti uplatnenia mladých ľudí v regióne. Dôležitú úlohu pravdepodobne zohrávajú aj rôzne „náhodné“ ad hoc preferencie rómskeho etnika.

Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2007-2016

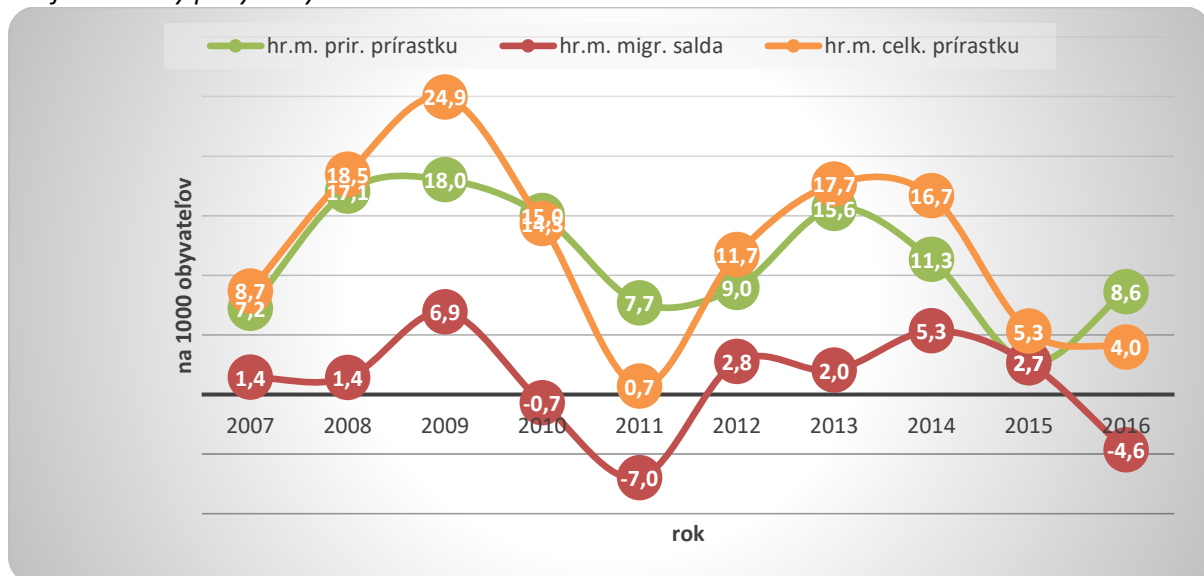

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, obecný úrad, vlastné spracovanie

Hrubá miera prirodzeného prírastku dosahovala počas celého hodnoteného obdobia výrazne kladné hodnoty (každý rok sa viac ľudí narodilo ako zomrelo), čiže prirodzenými populačnými procesmi počet obyvateľov každoročne vysoko rástol. Hrubá miera migračného salda dosahovala premenlivé hodnoty (znamenajúce aj migračný prírastok aj migračný úbytok obyvateľstva – 7x za posledných 10 rokov došlo k migračnému prírastku a 3x k migračnému úbytku obyvateľov). Celkovo je však migračné saldo za hodnotené obdobie kladné, čiže výsledkom migračných procesov za posledných 10 rokov bol taktiež (hoci mierny) nárast počtu obyvateľov.

Bilancia celkového pohybu obyvateľstva Ihľian v rokoch 2007 až 2016 je teda priaznivá, keďže počet obyvateľov za posledných 10 rokov takmer neustále (v medziročnom porovnaní) rastie. Celkovú situáciu ohľadne populačného vývoja v obci možno teda hodnotiť (z kvantitatívneho hľadiska) veľmi pozitívne.

Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2007-2016

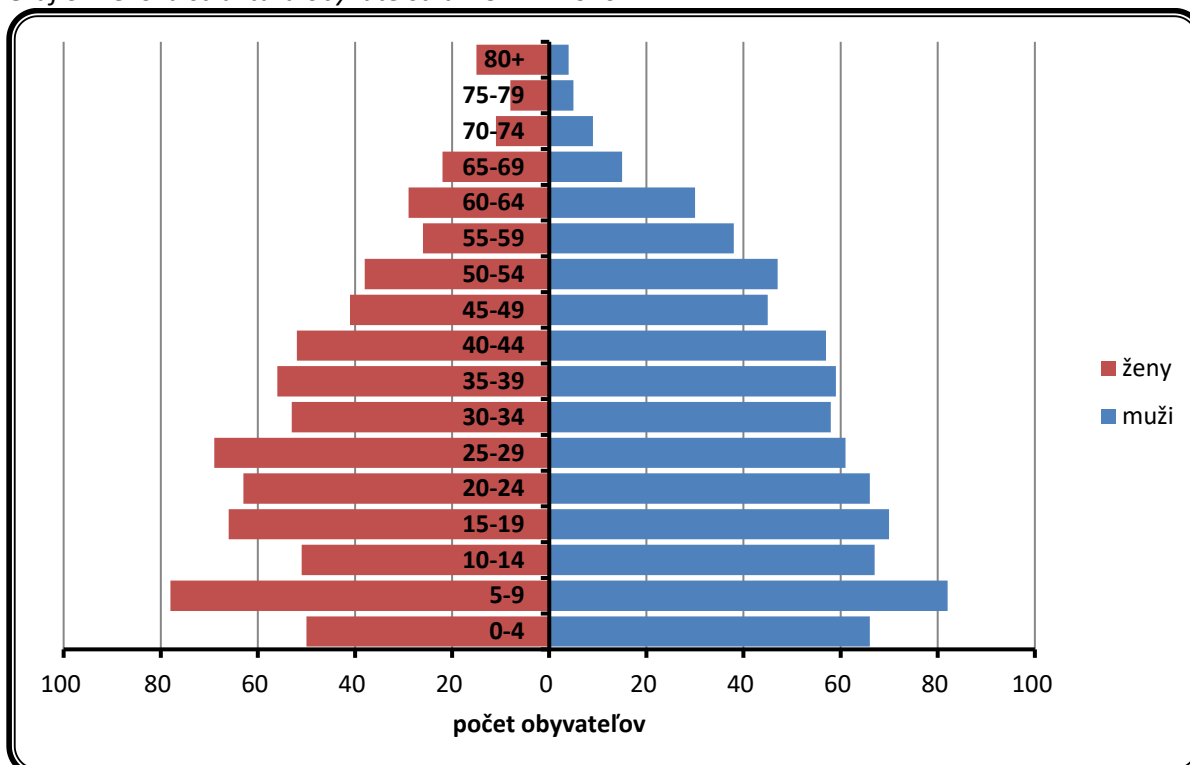
Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, obecný úrad, vlastné spracovanie

Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku

Veková pyramída obyvateľstva Ihľan ukazuje, že v obci sa z pohľadu demografickej reprodukcie nachádza progresívny typ populácie, keďže početnosť predreprodukčnej zložky (0-14 r.) vysoko prevyšuje početnosť poreprodukčnej (nad 50 r.) zložky obyvateľstva (v pomere 394 k 297 k 31.12.2016). Tento typ vekovej štruktúry obyvateľstva je charakteristický pre rómsku populáciu. Najvyššie zastúpenie v štruktúre obyvateľstva Ihľan majú vekové skupiny (podľa poradia) 5-9 ročných (160 obyvateľov), 15-19 ročných (136) a 25-29 ročných (130 obyvateľov). V obci žije veľmi mladé obyvateľstvo, k 31.12.2016 tu spomedzi 1 507 obyvateľov žilo 394 detí do 14 rokov a len 89 seniorov vo veku nad 65 rokov. Zo spomínaných 1 507 obyvateľov tu k uvedenému dátumu žilo 779 mužov a 728 žien. V nadväznosti na typ vekovej pyramídy možno konštatovať, že z dlhodobého hľadiska bude prostredníctvom prirodzeného pohybu počet obyvateľov obce (pri nezmenených podmienkach) narastať.

Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2016

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

V štruktúre obyvateľstva vo vzťahu k ekonomickej aktivite, teda podľa produktívnych vekových skupín, výrazne prevláda predproduktívna zložka (0-14 r.) nad poproduktívnou zložkou (65+ r.) obyvateľstva, pričom podiel produktívnej zložky je 67,9 %.

Tabuľka 2: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín

k 31.12.2016	Počet obyvateľov	Veková štruktúra obyvateľov					
		počet			podiel (%)		
		0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Ihľany	1 507	394	1 024	89	26,1	67,9	5,9

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Konfesionálna a národnostná štruktúra obyvateľstva

V národnostnom zložení obyvateľstva obce Ihľany dominuje slovenská národnosť, ku ktorej sa hlási 80,2 % obyvateľov. K rómskej národnosti sa v poslednom sčítaní (SODB 2011) prihlásilo 14,3 % a k rusínskej 1,4 % obyvateľov. Nepatrné zastúpenie má v obci aj ukrajinská, česká a poľská národnosť. U 3,7 % obyvateľov národnosť zistená nebola. Tieto údaje sú však skreslené, nakoľko v obci žije majoritná rómska komunita a časť z nej sa v spomínanom sčítaní prihlásila k slovenskej národnosti. Podľa kvalifikovaného odhadu publikovaného v Atlase rómskych komunit z roku 2014 žilo v roku 2011 v obci Ihľany 73,4 % obyvateľov rómskej národnosti (Mušinka a kol., 2014).

V konfesionálnej štruktúre obyvateľstva dominuje rímskokatolícke vierovyznanie s podielom 82,1 % obyvateľov (SODB 2011). Výraznejšie je v obci zastúpená aj gréckokatolícka cirkev s podielom 12,0 % obyvateľov, menší podiel má aj Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia (1,3 %). Okrem týchto konfesií sú v obci evidovaní aj príslušníci pravoslávnej cirkvi (0,8 %), evanjelickej cirkvi augsburského vyznania (0,1 %) a reformovanej kresťanskej cirkvi (0,1 %). U 3,4 % obyvateľov príslušnosť ku konfesii zistená nebola.

Nezamestnanosť

Výrazným sociálno-ekonomickým javom spojeným s existenciou trhu práce je nezamestnanosť. Tá predstavuje jednak vážny ekonomický problém, pretože reprezentuje stratenú potenciálnu hodnotu celej ekonomiky, no zároveň je i významným sociálnym indikátorom, pretože, ako to dokazujú viaceré štúdie, je spojená s takými spoločenskými javmi, ako je zvýšená rozvodovosť, kriminalita, zlé mentálne a fyzické zdravie, rôzne sociálno-patologické javy a pod.

Existencia nezamestnanosti má teda silný vplyv na život samotných nezamestnaných. Strata zamestnania prináša pre jednotlivca rôzne negatívne dôsledky, ktoré sa netýkajú len poklesu životnej úrovne, spojeného s poklesom príjmu, ale aj výrazných zmien v každodennom živote, spoločenských vzťahoch, hodnotách, v sociálnych inštitúciách (najmä v rodine). Nezamestnaní majú menej priestoru pre prijímanie zásadných rozhodnutí o svojom živote a menšiu šancu rozvíjať svoje zručnosti. S výskytom nezamestnanosti, najmä dlhodobej, hrozí pre jednotlivca riziko asociálneho správania, spôsobené nadbytkom času, nudou, nedostatkom programu a povinností a vylúčením zo spoločnosti. Medzi najcitlivejšie a najzávažnejšie dôsledky nezamestnanosti patrí výskyt chudoby. Chudoba a nezamestnanosť sú totiž veľmi úzko korelujúce fenomény, spôsobujúce jednotlivcom ťažké sociálne a psychologické dôsledky.

Počet uchádzačov o zamestnanie sa v Ihľanoch za posledných 9 rokov pohyboval v rozmedzí 308 až 432. Miera nezamestnanosti sa teda v obci pohybovala mimoriadne vysoko, v rozpätí od 49,4 % (2016) po 69,3 % (2012). Pre porovnanie, k 31.12.2016 bola miera nezamestnanosti v okrese Kežmarok 23,11 %, v Prešovskom kraji bola na úrovni 16,18 % a v Slovenskej republike 10,16 %. V okolitých okresoch, s ktorými kežmarský okres susedí, bola nasledovná: Poprad 10,95 %, Stará Ľubovňa 12,01 %, Levoča 16,75 %, Sabinov 20,04 %.

V Ihľanoch je teda miera nezamestnanosti extrémne vysoká, neporovnateľne vyššia ako na všetkých porovnávaných úrovniach.

Tabuľka 3: Vývoj nezamestnanosti v obci

k 31.12.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet UoZ	340	368	385	365	432	429	426	385	308
Miera nezamestnanosti (%)	54,6	59,1	61,8	58,6	69,3	68,9	68,4	61,8	49,4

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, UPSVaR, vlastné spracovanie

Na konci roku 2016 bolo v obci Ihľany prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny evidovaných 308 uchádzačov o zamestnanie. Z tohto počtu bolo 161 mužov (52,3 %) a 147 žien (47,7 %). Z hľadiska vekovej štruktúry je početnosť UoZ v jednotlivých vekových skupinách pomerne

vyrovnaná, čo naznačuje, že problémy s nezamestnanosťou sa netýkajú len určitej vybranej vekovej skupiny, ale týkajú sa všetkých obyvateľov Ihľan bez ohľadu na vek.

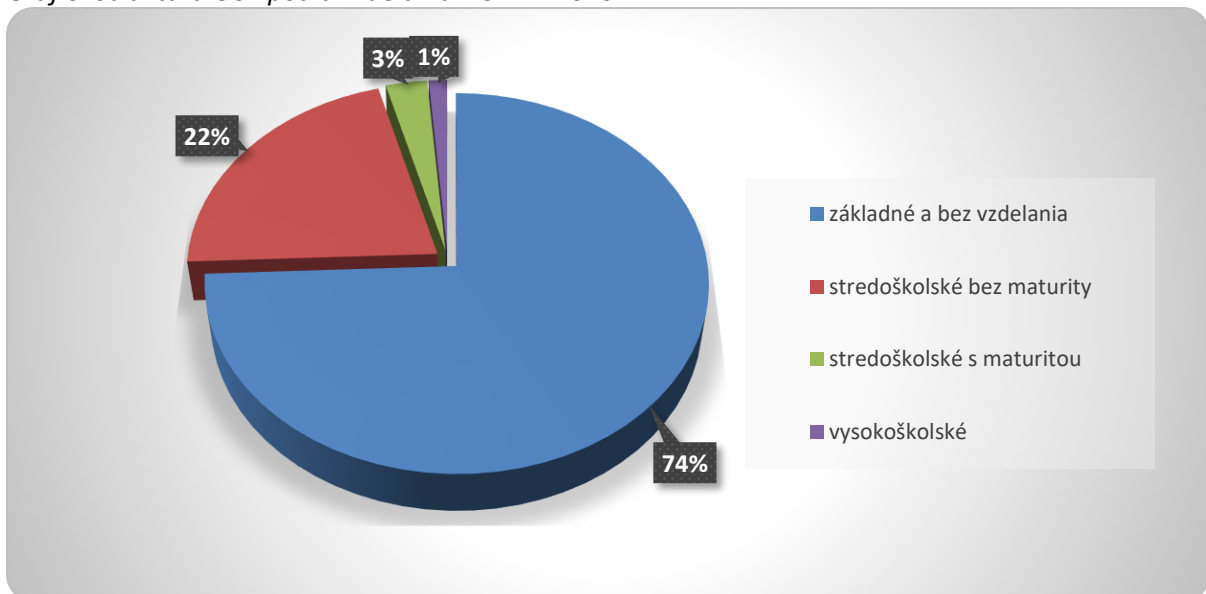
Tabuľka 4: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2016

do 19 r.		20-29 r.		30-39 r.		40-49 r.		50-59 r.		nad 60 r.		UoZ spolu	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
12	3,9	77	25,0	83	26,9	72	23,4	60	19,5	4	1,3	308	100

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že so zvyšujúcim stupňom dosiahnutého vzdelania sa pre jednotlivých obyvateľov zvyšuje pravdepodobnosť uplatnenia na trhu práce. Veľmi negatívnym javom v Ihľanoch je skutočnosť, že výrazne najvyšší podiel, až 74 %, tvoria v štruktúre UoZ práve nezamestnaní s najvyššie ukončeným základným vzdelaním (teda ukončená základná škola, príp. bez vzdelania). Ďalších 22 % UoZ má stredoškolské vzdelanie bez maturity (výučný list) a 3 % UoZ majú ukončenú maturitu. V obci boli k uvedenému dátumu evidovaní 4 UoZ s vysokoškolským vzdelaním.

Graf 6: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2016

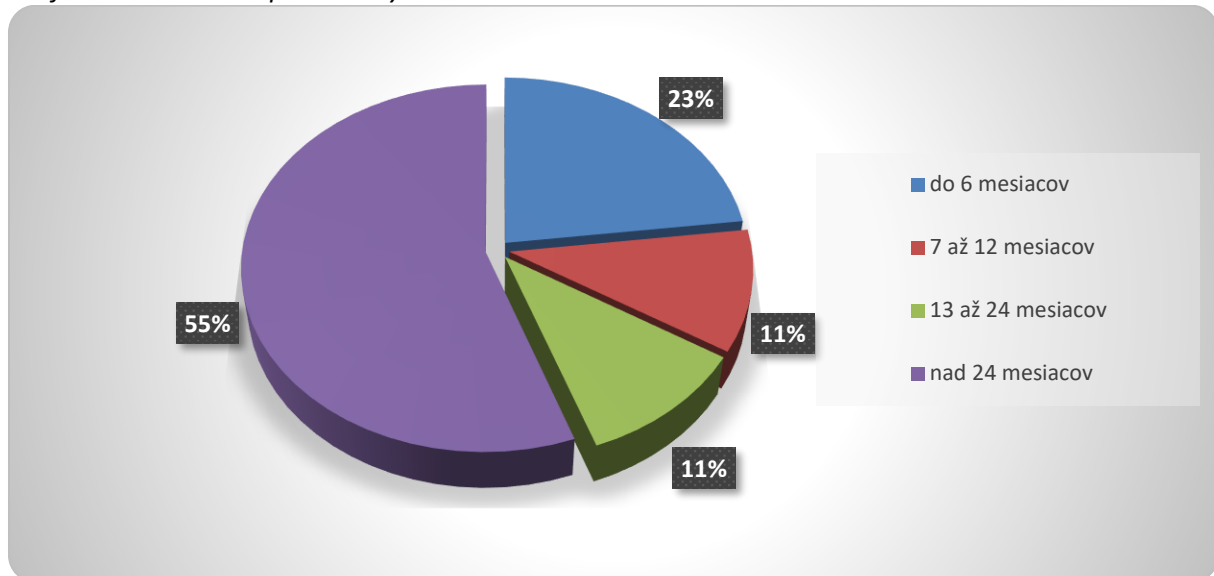
Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie patrí medzi najvýznamnejšie parciálne indikátory, poukazujúce na „zdravie“ ekonomickej a sociálnej sféry v tom – ktorom regióne. S nepriaznivou štruktúrou UoZ podľa doby evidencie (tzn. s vysokým podielom dlhodobo nezamestnaných osôb – nad 12 mesiacov) sa spájajú výrazné problémy ekonomickeho a sociálneho charakteru (vysoké sociálne dávky, „neschopnosť“ zamestnať takýchto obyvateľov, chudoba, sociálno-patologické javy a pod.). Z hľadiska štruktúry uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie sa sleduje predovšetkým podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie, keďže dlhodobá nezamestnanosť patrí medzi výrazne negatívne ukazovatele socioekonomického rozvoja (resp. zaostalosti) daného regiónu.

V Slovenskej republike sa podiel krátkodobo nezamestnaných (do 6 mesiacov) pohybuje na úrovni cca 38 %, podiel strednodobo nezamestnaných (7 – 12 mesiacov) na úrovni cca 16 % a podiel dlhodobo nezamestnaných okolo úrovne 46 % (pričom Slovenská republika a špeciálne regióny východného Slovenska vykazujú dokonca najvyšší podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov v rámci všetkých regiónov Európskej únie). V Ihľanoch bol podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov (nad 12 mesiacov) k 31.12.2016 až 66 %, pričom až 55 % z celkového počtu UoZ je nezamestnaných viac ako 2 roky a 45 % dokonca viac ako 4 roky.

Graf 7: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2016

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa klasifikácie zamestnaní (KZAM) nám zatrieďuje nezamestnaných do skupín podľa toho, aký charakter malo pracovné miesto, ktoré zaujímal terajší uchádzač o zamestnanie pred tým, než sa stal nezamestnaným. Jednotlivé zamestnania sú v KZAM rozdelené do tried podľa charakteru práce, zložitosti, zodpovednosti a kvalifikačnej náročnosti práce. Pri KZAM sa dôraz kladie na charakter pracovného miesta a nie na to, či zamestnanec v konkrétnom zamestnaní je viac alebo menej kvalifikovaný ako iný zamestnanec v rovnakom zamestnaní. Najvyšší podiel v štruktúre UoZ v Ihľanoch majú pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (49,4 %). Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci sú tí UoZ, ktorí v poslednom zamestnaní vykonávali práce vyžadujúce si vedomosti na úrovni základnej školy (ako napr. jednoduché a rutinné práce vyžadujúce ručné nástroje a fyzickú silu – upratovanie, čistenie, kopanie jám, zemetanie ulíc, stráženie majetku, ručné balenie, manipulácie s nákladmi a pod.). Druhý najvyšší podiel (27,9 %) tvoria osoby bez pracovného zaradenia (sú tu najmä tie osoby, ktoré predtým nikde nepracovali, ako napr. absolventi, ženy, ktoré boli hneď po skončení štúdia na materskej/rodičovskej dovolenke, dlhodobo nezamestnané osoby, ktoré si doteraz žiadne zamestnanie nenašli a pod.).

Tabuľka 5: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2016

Trieda KZAM	Počet UoZ	Podiel
0 - Príslušníci ozbrojených síl	0	0,0
1 - Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci	0	0,0
2 - Špecialisti	2	0,6
3 - Technici a odborní pracovníci	1	0,3
4 - Administratívni pracovníci	9	2,9
5 - Pracovníci v službách a obchode	14	4,5
6 - Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	20	6,5
7 - Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci	3	1,0
8 - Operátori a montéri strojov a zariadení	21	6,8
9 - Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	152	49,4
N/A - neurčené	86	27,9
Spolu	308	100,0

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Školstvo a zdravotníctvo

V Ihľanoch sa nachádza základná škola pre 1.-4. ročník a tiež materská škola, ktorých zriaďovateľom je obec. Základnú školu navštevuje cca 120 žiakov, do MŠ chodí cca 25 detí. Žiaci 5. až 9. ročníka dochádzajú do ZŠ do Holumnice alebo do Toporca. V Ihľanoch sa nachádza elokované pracovisko strednej súkromnej odbornej školy Biela voda z Kežmarku, ktoré navštevujú študenti z obce. V tejto škole majú študenti možnosť vzdelávať sa v odbore krajčírka a murár. Iné stredné školy, ktoré môžu navštevovať študenti z Ihľan, sa nachádzajú najmä v Kežmarku a Starej Ľubovni.

Za zdravotnou starostlivosťou musia obyvatelia Ihľan dochádzať, keďže sa v obci žiadne zdravotnícke ambulancie nenachádzajú. Najbližšie ambulancie praktického lekára pre dospelých, praktického lekára pre deti a dorast a tiež lekáreň sa nachádzajú v zdravotnom stredisku v Holumnici. Gynekologická ambulancia sa nachádza v Holumnici a v Spišskej Belej. Najbližšia stomatologická ambulancia sa nachádza v Podolínci. Ostatné špecializované zdravotnícke ambulancie sa nachádzajú najbližšie v Kežmarku, Poprade a v Starej Ľubovni, kde sú lokalizované aj nemocnice. Záchraná zdravotná služba s územnou pôsobnosťou pre Ihľany sídli v Spišskej Belej. V obci Ihľany sa nachádza budova bývalého zdravotného strediska, v ktorej v minulosti sídlili ambulancie lekárov. Táto budova si však v súčasnosti vyžaduje rekonštrukciu.

SOCIÁLNE SLUŽBY V OBCI

Poslaním sociálnych služieb je pomôcť ľuďom udržať si alebo znovu získať svoje miesto v spoločnosti, v komunite, kde žijú. Ich cieľom je zaistiť pomoc a podporu ľuďom, ktorí riešia najrôznejšie problémy z dôvodu nepriaznivej sociálnej situácie, dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu, zdravotného postihnutia, či krízovú sociálnu situáciu a nie sú schopní tieto problémy riešiť bez pomoci druhých.

Verejní poskytovatelia sociálnych služieb

Verejným poskytovateľom sociálnych služieb môže byť obec, právnická osoba zriadená obcou alebo založená obcou, vyšší územný celok a právnická osoba zriadená vyšším územným celkom alebo založená vyšším územným celkom.

Podľa § 80 zákona o sociálnych službách sú v pôsobnosti obce nasledujúce aktivity:

- vypracúvať a schvaľovať komunitný plán sociálnych služieb,
- rozhodovať o odkázanosti a zániku odkázanosti na sociálnu službu v zariadení pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby, v dennom stacionári, o odkázanosti na opatrovateľskú službu,
- poskytovať alebo zabezpečovať poskytovanie:
 - opatrovateľskej služby,
 - prepravnej služby,
 - odľahčovacej služby,
 - sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre, nocľahárni, zariadení pre seniorov, zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári,
- poskytovať základné sociálne poradenstvo,
- zriaďovať, zakladať a kontrolovať nocľaháreň, nízkoprahové denné centrum, nízkoprahovú sociálnu službu pre deti a rodinu, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby a denný stacionár,
- viesť evidenciu posudkov o odkázanosti na sociálnu službu podľa stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby, rozhodnutí a prijímateľov sociálnych služieb,
- vyhľadávať fyzické osoby, ktorým treba poskytnúť sociálnu službu,
- poskytovať štatistické údaje z oblasti poskytovania sociálnych služieb,
- uhrádzať náklady za zdravotné výkony (na posudzovanie).

Samospráva obce však môže zriaďovať aj iné zariadenia a poskytovať alebo zabezpečovať aj iné druhy sociálnej služby ako sú vyššie uvedené, príp. môže sociálne služby účelne a vhodne spájať.

Obec Ihľany zabezpečuje svojim obyvateľom nasledovné sociálne služby a sociálnu pomoc:

- **posudková činnosť na účely odkázanosti na sociálnu službu:** povinná činnosť, ktorú obec v prípade potreby zabezpečuje na základe zákona o sociálnych službách;
- **základné sociálne poradenstvo:** v prípade potreby poskytovanie potrebných informácií jednotlivcom;
- **opatrovateľská služba:** sociálna služba poskytovaná obcou Ihľany terénnou formou na neurčitý čas fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej II podľa prílohy č. 3 zákona o sociálnych službách a tiež fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc pri úkonoch sebaobsluhy, úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť a základných sociálnych aktivitách podľa prílohy č. 4 tohto zákona. Ide teda najmä o pomoc osobám, ktoré majú zníženú sebestačnosť z dôvodu veku, chronického ochorenia alebo zdravotného postihnutia a sú odkázaní na pomoc inej osoby pri úkonoch sebaobsluhy (osobná hygiena, stravovanie, pomoc pri vyzliekaní a obliekaní, pomoc pri chôdzi), úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť (nákup, príprava jedla, upratovanie, pranie, žehlenie) a pri základných sociálnych aktivitách (sprievod na lekárske vyšetrenie, vybavenie úradných

záležitostí). Obec Ihľany túto službu poskytuje terénnou formou, v roku 2016 ju poskytovala 5 osobám prostredníctvom 5 opatrovateliek;

- **terénna sociálna práca:** jej hlavným cieľom je komplexné riešenie sociálnej exklúzie marginalizovaných skupín občanov žijúcich v obci. Prostredníctvom terénnej sociálnej práce obec systematicky prispieva k zlepšeniu kvality života jednotlivcov a rodín v riziku sociálneho vylúčenia. V obci túto službu pre marginalizované komunity v súčasnosti poskytuje 1 terénny sociálny pracovník a 3 asistenti TSP.

Okrem vyššie uvedených služieb, zabezpečovaných na základe zákona o sociálnych službách, zabezpečuje obec Ihľany pre svojich obyvateľov aj iné služby, podporu, pomoc a aktivity (na základe iných zákonov alebo Všeobecne záväzných nariadení obce):

- **výkon osobitného príjemcu prídavku na deti, ktoré zanedbávajú povinnú školskú dochádzku:** túto činnosť obec vykonáva v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny; V školskom roku 2016/2017 je obec Ihľany osobitným príjemcom prídavku na 20 detí;
- **dotácia na stravu a školské potreby pre deti zo sociálne odkázaných rodín:** obec na zmiernenie sociálneho vylúčenia a na podporu vzdelávania detí zo sociálne slabších rodín dotuje takéto rodiny finančnými prostriedkami, v školskom roku 2016/2017 poskytla 1200 takýchto príspevkov;
- **donáška obedov seniorom a ZŤP:** pomoc osobám, ktoré si nevedia/majú problém zabezpečiť obed vlastnou cestou;
- **dotácia na stravu seniorom:** obec poskytuje dotáciu na stravu týmto osobám, v roku 2016 podporovala dotáciou 6 seniorov;
- **návšteva jubilantov, rôzne posedenia s dôchodcami:** aktivita samosprávy pre seniorov v záujme podpory ich integrácie a aktívnej účasti na živote obce;
- **jednorazová dávka pre osoby v hmotnej núdzi:** okamžitá pomoc občanom v krízových situáciách. V roku 2016 obec Ihľany poskytla 2 takéto dávky v celkovej sume 900 €;
- **výkon osobitného príjemcu dávky v hmotnej núdzi:** túto činnosť obec vykonáva v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny. Obec je osobitným príjemcom dávky pre 8 osôb;
- **rómske občianske hliadky:** služba poskytovaná v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorej cieľom je (o. i.) zabezpečiť udržiavanie verejného poriadku a bezpečnosti v obci, podporovať komunitný rozvoj a znižovať trestnú činnosť v rámci protispoločenských konaní. Okrem hlavných cieľov sa v rámci spoločenského dialógu taktiež buduje vzťah medzi rómskym a nerómskym obyvateľstvom obce. V rámci tohto projektu získavajú v obci zamestnanie príslušníci marginalizovaných rómskych komunít. V obci má rómska hliadka 12 členov;
- **menšie obecné služby:** služba poskytovaná v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, cieľom ktorej je udržiavať u miestnych dlhodobo nezamestnaných obyvateľov pracovné návyky; v obci túto službu využíva cca 140 dlhodobo nezamestnaných osôb;
- **iné opatrenia aktívnej politiky trhu práce** (napr. podľa § 50 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti): služby poskytované taktiež v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, cieľom ktorých je udržiavať u miestnych dlhodobo nezamestnaných obyvateľov pracovné návyky;
- **sociálnoprávna ochrana detí a mládeže:** obec pri výkone svojej samosprávnej pôsobnosti na úseku sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zabezpečuje rodine, maloletému dieťaťu a mladému dospelému ochranu a starostlivosť. V prípade umiestnenia maloletého dieťaťa do ústavnej starostlivosti spolupôsobí pri obnove rodinných pomerov za účelom návratu dieťaťa do prirodzeného rodinného prostredia a vyhľadáva fyzické osoby, ktorým by bolo možné zveriť dieťa do starostlivosti. Poskytuje pomoc mladému dospelému po skončení ústavnej starostlivosti pri zabezpečení bývania a zamestnania.

Priamo v obci nepôsobia žiadni iní verejní poskytovatelia sociálnych služieb. Prostredníctvom verejných poskytovateľov môžu obyvatelia Ihľan využiť napr. podporu Centra sociálnych služieb Kežmarok, ktoré predstavuje právnickú osobu zriadenú Vyšším územným celkom Prešov a ktoré terénou formou poskytuje na území okresu Kežmarok službu včasnej intervencie (okrem terénnej formy poskytuje túto službu aj ambulantnou formou v meste Kežmarok, ul. Pod lesom 6). Cieľovou skupinou služby včasnej intervencie sú deti do 7-ich rokov ich veku, ak je ich vývoj ohrozený z dôvodu zdravotného postihnutia a ich rodina.

Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb

V obci nepôsobí žiaden neverejný poskytovateľ sociálnych služieb. Obyvatelia Ihľan však v prípade potreby môžu využiť pomoc viacerých neverejných poskytovateľov, ktorí poskytujú sociálne služby terénou formou či už na území celého Prešovského kraja alebo v regióne okresov Poprad a Kežmarok (napr. MyMamy, o. z., Bez bariér, n. o., Slovenský Červený kríž, územný spolok Poprad, ANIMA, n. o., Krajské centrum ANEPS, Prešov, MabajEnergy, Prešov, LÉTHÉ, n. o. Poprad a mnoho iných).

Požiadavky prijímateľov sociálnych služieb

Pre vytvorenie funkčného, širokého a dostupného systému sociálnych služieb pre obyvateľov obce je veľmi dôležitým predpokladom podrobné poznanie potreby týchto služieb. Odhad potreby služieb v obci môžu dopĺňať a upresňovať demografické trendy a vývoj, odhady expertov a predstaviteľov samosprávy a vyjadrenia samotných obyvateľov.

Základné sociálne služby podľa potrieb obyvateľov obce sú zabezpečené. Podľa prieskumu potrieb a požiadaviek s ohľadom na budúce potreby sa obec bude orientovať na:

- účinný, efektívny a komplexný systém poskytovania sociálnych služieb, sociálnej pomoci a podporných služieb z úrovne samosprávy,
- rozšírenie formy sociálnych a podporných služieb podľa konkrétnych požiadaviek obyvateľov našej obce,
- podporu poskytovania existujúcich sociálnych služieb,
- podporu výstavby bytov,
- zriadenie komunitného centra,
- postupné odstránenie bariér v obci (na verejných priestranstvách, v rámci úradov a inštitúcií, v zariadeniach kultúrneho a spoločenského života),
- elimináciu negatívnych sociálno-patologických javov v dôsledku neefektívneho využívania voľného času,
- zapojenie čo najviac detí do predškolskej výchovy,
- znižovanie počtu žiakov bez ukončeného vzdelania na ZŠ,
- funkčný systém osvetu a motivácie pre vzdelanie a pokračovanie v štúdiu,
- zvýšenie zaangažovanosti verejnosti, ale aj ZŤP občanov so zdravotnými obmedzeniami na eliminácii sociálnej vylúčenosti obyvateľov obce z dôvodu zdravotných obmedzení.

STRATÉGIA ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Sociálne služby je nutné poskytovať predovšetkým tým obyvateľom, ktorí sú z rôznych dôvodov znevýhodnení, resp. ohrození sociálnou exklúziou (príp. existuje reálny predpoklad, že takáto situácia u nich nastane). Ide najmä o nasledovné skupiny obyvateľov:

- seniori,
- občania s ťažkým zdravotným postihnutím alebo s nepriaznivým zdravotným stavom,
- občania ohrození správaním iných fyzických osôb, rodiny so zanedbávanými deťmi, s deťmi poruchami správania, rodičia, ktorí nezabezpečujú riadnu starostlivosť a výchovu svojich detí,
- občania v nepriaznivej sociálnej situácii z dôvodu, že nemajú zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb; resp. pre závislosť od návykových látok nie sú schopní samostatne riešiť svoje problémy,
- dlhodobo nezamestnaní a občania odkázaní na pomoc v hmotnej núdzi,
- neprispôsobiví občania (z dôvodu životných návykov, spôsobu života), zotrvávajúci v lokalitách s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby.

Po zhrnutí a analýze všetkých relevantných podkladov a po špecifikácii problémov v oblasti sociálnej pomoci a sociálnych služieb, bol proces komunitného plánovania sociálnych služieb z hľadiska strategického plánovania zameraný prioritne na **štyri nosné cieľové skupiny**:

- **Seniori**
- **Ťažko zdravotne postihnutí občania a občania so zdravotnými obmedzeniami**
- **Deti, mládež a rodina v riziku sociálneho vylúčenia**
- **Nepripravení občania a iní obyvatelia, ohrození chudobou a sociálnym vylúčením.**

Ciele a opatrenia

V procese tvorby komunitného plánu sociálnych služieb sú ciele a konkrétne opatrenia špecificky orientované na vyššie uvedené cieľové skupiny. Jednotlivé opatrenia sú koncipované tak, aby ich naplnením došlo k uspokojeniu potrieb v oblasti sociálnych služieb a sociálnej pomoci v širšom kontexte, aby ich mohli využívať všetci obyvatelia obce.

Okrem opatrení, ktoré sú špecificky orientované na jednotlivé cieľové skupiny (viď nasledujúca tabuľka), si samospráva obce zadefinovala aj spoločné, prierezové opatrenia, ktoré napomáhajú viacerým cieľovým skupinám a zabezpečujú rozvoj sociálnych služieb.

Ide o nasledovné **prierezové opatrenia**:

- *dohľad nad nesvojprávnymi občanmi (v spolupráci so štátnou správou)*
- *pomoc v krízových situáciách (živelná pohroma, rodinná tragédia a pod.)*
- *podpora záujmovej činnosti v obci (ochotnícke divadlo, krúžková činnosť, klubová činnosť...)*
- *výkon inštitútu osobitného príjemcu.*

Tabuľka 6: Ciele a opatrenia stratégie rozvoja

GLOBÁLNY CIEĽ			
Zabezpečiť obyvateľom obce kvalitné sociálne služby s orientáciou na ich potreby a preferencie			
Cieľová skupina	Špecifický cieľ	Opatrenia	Personálne, prevádzkové a finančné podmienky
Seniori	Integrácia a aktívna účasť na živote obce	1.1 Podpora sociálnych kontaktov realizáciou kultúrno-spoločenských podujatí pre seniorov a oceňovaním jubilantov	Obec, poskytovatelia, rozpočet obce
	Starostlivosť o človeka	1.2 Podpora a v prípade potreby rozšírenie opatrovateľskej služby v domácnosti	Obec, poskytovatelia, rozpočet obce
	Bezbariérovosť a dostupnosť	1.3 Zlepšenie bezbariérového prístupu do budov a na verejných priestranstvách	Obec, poskytovatelia, rozpočet obce, VÚC a SR, EŠIF
	Bezbariérovosť a dostupnosť	1.4 Sprevádzanie a dovoz k lekárovi	Obec, poskytovatelia, rozpočet obce
	Integrácia a aktívna účasť na živote obce	1.5 Podpora psychohygieny seniorov a zvyšovanie pocitu užitočnosti posilňovaním dobrovoľníckej činnosti (napr. pri výsadbe kvetín, spoluprácou pri vedení krúžkov a pod.)	Obec, poskytovatelia, rozpočet obce, sponzorské dary
	Bezpečnosť	1.6 Realizácia osvetových informačných kampaní na zabránenie zneužívania seniorov	Obec, poskytovatelia, rozpočet obce, sponzorské dary
Cieľová skupina	Špecifický cieľ	Opatrenia	Personálne, prevádzkové a finančné podmienky
Ťažko zdravotne postihnutí občania a občania so zdravotnými obmedzeniami	Integrácia do spoločenského a pracovného života	2.1 Podpora zriaďovania chránených dielní a chránených pracovísk na území obce	Obec, zamestnávateľia, ÚPSVaR
	Integrácia a aktívna účasť na živote obce	2.2 Zabezpečenie vhodných a dostupných priestorov na klubovú činnosť pre ZŤP občanov a občanov so zdravotným postihnutím	Obec, poskytovatelia, rozpočet obce a VÚC, EŠIF
	Bezbariérovosť a dostupnosť	2.3 Zlepšenie bezbariérového prístupu do budov a na verejných priestranstvách	Obec, poskytovatelia, rozpočet obce a VÚC, EŠIF
	Starostlivosť o človeka	2.4 Podpora a v prípade potreby rozšírenie opatrovateľskej služby v domácnosti	Obec, poskytovatelia, rozpočet obce
	Starostlivosť o človeka	2.5 Na základe záujmu zriaďovanie a zabezpečovanie služieb, ktoré absentujú (napr. prepravná služba,	Obec, poskytovatelia, rozpočet obce a VÚC, EŠIF

		požičiavanie pomôcok, telekomunikačné technológie a pod.)	
Cieľová skupina	Špecifický cieľ	Opatrenia	Personálne, prevádzkové a finančné podmienky
Deti, mládež a rodina v riziku sociálneho vylúčenia	Zdravé trávenie voľného času	3.1 Skvalitnenie športovísk v obci (rekonštrukcia multifunkčného a futbalového ihriska, výstavba detského ihriska a telocvične pri ZŠ)	Obec, rozpočet obce a VÚC, EŠIF
	Integrácia a aktívna účasť na živote obce	3.2 Podpora organizácie kultúrno- spoločenských a športových podujatí pre deti, mládež a rodiny	Obec, poskytovatelia, rozpočet obce a VÚC, EŠIF
	Integrácia a aktívna účasť na živote obce	3.3 Podpora činnosti organizácií a inštitúcií, ktorých cieľovou skupinou sú deti a mládež	Obec, rozpočet obce
	Podpora rodín	3.4 Realizácia nadstavby MŠ	Obec, rozpočet obce a VÚC, EŠIF
	Integrácia a aktívna účasť na živote obce	3.5 Zriadenie komunitného centra	Obec, poskytovatelia, rozpočet obce a VÚC, EŠIF
	Podpora rodín	3.6 Výstavba 18 b.j. nižšieho štandardu	Obec, poskytovatelia, rozpočet obce a VÚC, EŠIF
Cieľová skupina	Špecifický cieľ	Opatrenia	Personálne, prevádzkové a finančné podmienky
Neprispôsobiví občania a iní obyvatelia, ohrození chudobou a sociálnym vylúčením	Lepšie vzdelanie a uplatnenie na trhu práce	4.1 Podpora celoživotného vzdelávania (rekvalifikačné kurzy, školenia...)	Obec, poskytovatelia, ÚPSVaR, EŠIF
	Integrácia do spoločenského a pracovného života	4.2 Realizácia základného sociálneho poradenstva	Obec, poskytovatelia, ÚPSVaR, EŠIF
	Integrácia do spoločenského a pracovného života	4.3 Zapájanie sa do projektov menších obecných služieb, terénnej sociálnej práce a ďalších nástrojov AOTP	Obec, poskytovatelia, ÚPSVaR, EŠIF
	Integrácia do spoločenského života	4.4 Zriadenie sociálneho podniku	Obec, poskytovatelia, rozpočet obce a VÚC, EŠIF
	Integrácia do spoločenského a pracovného života	4.5 Zintenzívnenie spolupráce so zástupcami Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity a poskytovateľmi sociálnych služieb za účelom odstraňovania marginalizácie	Obec, poskytovatelia, rozpočet obce, VÚC a SR, EŠIF

Zdroj: Vlastné spracovanie

IMPLEMENTÁCIA KOMUNITNÉHO PLÁNU

Mimoriadne dôležitým bodom v záujme efektívneho naplňovania zadaných cieľov a opatrení komunitného plánu je dôraz na vhodné nastavenie jeho implementácie. Okrem časového rozvrhnutia jednotlivých aktivít je potrebné mať na zreteli aj možné zmeny realizačných podmienok v blízkej budúcnosti – či už z legislatívneho hľadiska alebo z hľadiska finančných, materiálnych, personálnych, príp. iných zdrojov. V záujme úspešnej implementácie komunitného plánu je nevyhnutné neustále monitorovanie týchto realizačných podmienok, monitorovanie potrieb prijímateľov sociálnych služieb a taktiež priebežné monitorovanie a vyhodnocovanie samotného dokumentu.

Harmonogram realizácie opatrení

Zadefinované opatrenia plánuje samospráva obce realizovať podľa nasledovného harmonogramu:

Tabuľka 7: Harmonogram realizácie opatrení

Opatrenie		Rok realizácie					
		2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.1	Podpora sociálnych kontaktov realizáciou kultúrno-spoločenských podujatí pre seniorov a oceňovaním jubilentov						
1.2	Podpora a v prípade potreby rozšírenie opatrovateľskej služby v domácnosti						
1.3	Zlepšenie bezbariérového prístupu do budov a na verejných priestranstvách						
1.4	Sprevádzanie a dovoz k lekárovi						
1.5	Podpora psychohygieny seniorov a zvyšovanie pocitu užitočnosti posilňovaním dobrovoľníckej činnosti (napr. pri výsadbe kvetín, spolupracou pri vedení krúžkov a pod.)						
1.6	Realizácia osvetových informačných kampaní na zabránenie zneužívania seniorov						
2.1	Podpora zriaďovania chránených dielní a chránených pracovísk na území obce						
2.2	Zabezpečenie vhodných a dostupných priestorov na klubovú činnosť pre ZŤP občanov a občanov so zdravotným postihnutím						
2.3	Zlepšenie bezbariérového prístupu do budov a na verejných priestranstvách						
2.4	Podpora a v prípade potreby rozšírenie opatrovateľskej služby v domácnosti						
2.5	Na základe záujmu zriaďovanie a zabezpečovanie služieb, ktoré absentujú (napr. prepravná služba, požičiavanie pomôcok, telekomunikačné technológie a pod.)						

3.1	Skvalitnenie športovísk v obci (rekonštrukcia multifunkčného a futbalového ihriska, výstavba detského ihriska a telocvične pri ZŠ)						
3.2	Podpora organizácie kultúrno-spoločenských a športových podujatí pre deti, mládež a rodiny						
3.3	Podpora činnosti organizácií a inštitúcií, ktorých cieľovou skupinou sú deti a mládež						
3.4	Realizácia nadstavby MŠ						
3.5	Zriadenie komunitného centra						
3.6	Výstavba 18 b.j. nižšieho štandardu						
4.1	Podpora celoživotného vzdelávania (rekvalifikačné kurzy, školenia...)						
4.2	Realizácia základného sociálneho poradenstva						
4.3	Zapájanie sa do projektov menších obecných služieb, terénnej sociálnej práce a ďalších nástrojov AOTP						
4.4	Zriadenie sociálneho podniku						
4.5	Zintenzívnenie spolupráce so zástupcami Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity a poskytovateľmi sociálnych služieb za účelom odstraňovania marginalizácie						

Vysvetlivky:

Opatrenie sa v danom roku PLÁNUJE realizovať

Opatrenie sa v danom roku realizovať NEPLÁNUJE

Zdroj: vlastné spracovanie

Realizačné podmienky

Personálne, prevádzkové a organizačné podmienky nevyhnutné pre realizáciu stanovených opatrení budú závisieť od vývoja spoločenskej situácie, potrieb prijímateľov sociálnych služieb, legislatívnych zmien a nastavenia spôsobu financovania sociálnych služieb v spoločnosti. Sociálne služby budú kvantitatívne a kvalitatívne zabezpečované zo súčasných a budúcich zdrojov ich poskytovateľov. Poskytovatelia sociálnych služieb budú na zabezpečenie realizácie stanovených opatrení využívať najmä nasledovné finančné zdroje:

- Rozpočet poskytovateľov sociálnych služieb
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny
 - › príspevky na financovanie sociálnych služieb
 - › dotácie na rozvoj sociálnych služieb
- Vyšší územný celok
 - › príspevky na financovanie sociálnych služieb
 - › dotačná schéma
- Iné zdroje
 - › grantové národné a nadnárodné programy, štrukturálne fondy, sponzorské dary a pod.

Monitoring plnenia a spôsob vyhodnocovania komunitného plánu

Komunitné plánovanie vyžaduje účasť všetkých zainteresovaných strán, preto budú monitorované a iniciované všetky priebežné návrhy, podnety a pripomienky v oblasti napĺňania stanovených cieľov. K efektívnosti implementácie komunitného plánu sociálnych služieb nevyhnutne patrí aj vybudovanie systému kontroly, monitorovania a aktualizácie dokumentu. Z tohto dôvodu bude samospráva obce v stanovených časových intervaloch pravidelne kontrolovať stav realizácie jednotlivých aktivít v rámci definovaných opatrení. Výstupy spracované vo forme monitorovacej správy budú predkladané v pravidelných intervaloch (1x ročne) na rokovanie obecného zastupiteľstva, ktoré ich posúdi, prípadne navrhne zmeny opatrení. Zmeny v komunitnom pláne budú podliehať schvaľovaniu v obecnom zastupiteľstve.

ZÁVER

Sociálna služba je odborná činnosť, obslužná alebo ďalšia činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na pomoc ľuďom v nepriaznivej sociálnej situácii s cieľom umožniť im zapojiť sa do bežného života v spoločnosti a ochrániť ich pred sociálnym vylúčením. Úlohou a cieľom samosprávy je vytvoriť pre občanov miesto pre dôstojný a plnohodnotný život a postupne zlepšovať životné, pracovné a sociálne potreby obyvateľov obce.

Tento komunitný plán sociálnych služieb predstavuje strednodobý plánovací dokument, zameraný na postupný rozvoj sociálnych služieb v obci. Analyzuje stav a úroveň sociálnych služieb poskytovaných obyvateľom obce, hodnotí potreby občanov odkázaných na sociálne služby a navrhuje ciele a opatrenia pre ďalší rozvoj a skvalitnenie poskytovaných služieb.

Komunitný plán sociálnych služieb je otvorený a živý materiál, ktorý bude reagovať na zmeny a potreby celej komunity v obci, na meniace sa legislatívne, materiálne, finančné a personálne prostredie. Z tohto dôvodu bude priebežne vyhodnocovaný a v prípade potreby aktualizovaný. Navrhované zmeny a úpravy dokumentu vstúpia do platnosti po schválení obecným zastupiteľstvom.

PRÍLOHY

Zoznam informačných zdrojov

Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v Prešovskom samosprávnom kraji.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2014): *Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 -2020*.

Mušinka, A., Škobla, D., Hurrle, J., Matlovičová, K., Kling, J. (2014): *Atlas rómskych komunit na Slovensku 2013*. Bratislava: UNDP, 2014. ISBN 978-80-89263-18-9, 120 s.

Obecný úrad Ihľany

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ihľany na roky 2016-2022

Štatistický úrad Slovenskej republiky, databáza DATAcube

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách

Zoznam skratiek

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce	UoZ	Uchádzač o zamestnanie
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy	ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
KPSS	Komunitný plán sociálnych služieb	VÚC	Vyšší územný celok
PSK	Prešovský samosprávny kraj	ZŤP	Zdravotne ťažko postihnutí
TSP	Terénna sociálna práca		

Zoznam tabuliek a grafov

Tabuľka 1: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva.....	8
Tabuľka 2: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín.....	12
Tabuľka 3: Vývoj nezamestnanosti v obci	13
Tabuľka 4: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2016	14
Tabuľka 5: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2016	15
Tabuľka 6: Ciele a opatrenia stratégie rozvoja	21
Tabuľka 7: Harmonogram realizácie opatrení.....	23
Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Ihľany	9
Graf 2: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2007-2016.....	10
Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2007-2016	11
Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2007-2016.....	11
Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2016.....	12
Graf 6: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2016	14
Graf 7: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2016	15